

גליון באר הפרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מוריננו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

לד לד

מכון
באר
האמונה

בס"ד

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדוי שבוטע בשבע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אדיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodelztoriy.com

מכון
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2023 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת לך לך

- ב ..... מלחמות אני עשיתי - להאמין שה' הוא איש מלחמה
- יא ..... קמנו ונתעודד - אין שום יאוש בעולם כלל
- טז ..... אשר ראית את עניי - קרוב ה' לנשברי לב
- כ ..... אשיחה וירווח לי - להשבית אויב בכח התפילה
- כב ..... מתרצה בדמעות - שערי דמעות לא נשלבות
- כה ..... ויחשבה לו צדקה - חשיבות עשיית צדקה וחסד ובפרט בעת הזאת

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת לך לך

מלחמות אני עשיתי - להאמין שה' הוא איש מלחמה

ומבאר המלבי"ם, שאברהם אבינו אמר, אותו נצחון בשדה הקרב לא היה בכוחי ועוצם ידי ולא בגבורת ידי אלא השי"ת הוא עושה מלחמות והוא המנצח בהם, ו'הרימותי ידי אל ה' א-ל עליון' - ש'ידי' לא היתה אלא כחרב ביד השי"ת, וממילא אין השלל והביזה שלי כי לא אני הוא המנצח... והוסיף אברהם לאמור ולא תאמר אני העשרתי את אברם, והיינו, שאם יקח מן השלל כדרך המנצחים אזי תאמר היד על עצמה - אני העשרתי, שבכוחי ועוצם ידי עשיתי את החיל הזה, ובאמת הרי רק ה' פעל כל זאת ולא ידי - יד כחה.

ואם כי הדברים שייכים בכל ענייני העולם, שעלינו להתחזק באמונה פשוטה, תמימה ושלימה, שרק הקב"ה הוא שעשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ואין ב'יד' האדם וביכולתו לעשות מאומה, אך

בפרשתן (יד כא-ג), ויאמר מלך סדום אל אברם תן לי הנפש והרכוש

קח לך, ויאמר אברם אל מלך סדום הרימותי ידי אל ה' א-ל עליון קונה שמים וארץ, אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשרתי את אברם, ולכאורה יש לתמוה, שהלא כן הוא דרך המלחמות שהמנצח בקרב בוזז את שלל הארץ, ואם כן מאחר שאברהם ניצח את ארבעת המלכים אם כן כל הרכוש שלו 'מן הדין', ואינו שייך כלל למלך סדום (שכבר נוצח על ידי אותם מלכים), ואין שום טענה וזכות למלך סדום לומר 'אני העשרתי את אברם, ואף אם אמור יאמר כן לא יהא בדבריו בלום, ומדוע חשש אברהם שמא יאמר מלך סדום שהוא העשיר את אברהם.

א. פעם ביקש יהודי מחו"ל את הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע שישלח עמו דברי חיזוק לבני קהילתו, (והיה זה בחול המועד הסוכות, לאחר שרקדו וזמרו ניגוני שמחה והתפזרו כל הקהל ורק הוא נשאר שם בביתו של החזו"א, שאלו לרצונו, השיב האיש, כי תושבי חוץ לארץ מבקשים 'חיזוק'), נענה לו החזו"א ואמר, כתיב בנח (ו ט) 'תמים היה בדורותיו', וכלומר שלכל דור יש את הצדקות והחיזוק שלו, בדורנו, החיזוק הוא החזק באמונה (עיי' 'מעשה איש' ח"ה קכז), וכלומר, לזאת ממתנינים לנו מן השמים בדור זה - שנתחזק שוב ושוב באמונה פשוטה ותמימה.

באר הפרשה - פרשת לך לך

ג

ה"ה) ש'בר כוכבא' נענש על שביקש מהשי"ת שלא יעזור לרומי במלחמתם כנגד היהודים ולא ביקש שהקב"ה יעזרהו במלחמה, ולכאורה יש להקשות, שהלא בר כוכבא ואנשיו היו גיבורי חיל יתר מן הרומיים, ובדרך הטבע היו אמורים לנצח, אלא שחשש בר כוכבא שמה יעשה הקב"ה גם עם בני רומי לתת בידם את הנצחון בכדי להעניש את בני ישראל, על כן ביקש שלא יעזור הקב"ה לרומיים ולא יעניש את ישראל, וממילא יהא הנצחון ביד בר כוכבא בדרך הטבע, ומה חסרון יש בתפילתו, אלא מכאן ראייה כי אין שום הנהגה טבעית בעניין המלחמות, וגם כשגיבור מנצח אין זה בדרך הטבע אלא רק בדרך גם, ולכן

ביותר נוגעים הם ל'עניינא דיומא' - לעסק ה'מלחמה', שבהם אין טבע בעולם כלל, אין הגיבור מנצח מחמת כוחו ולא מחמת חכמתו ותחבולותיו, ואין החלש מפסיד מחמת אזלת ידו או כי אינו בקי בטיב עריכת מלחמה, אלא 'לא בחיל ולא בכח' (זכריה ד ו'), כי אם ה' הוא איש מלחמה לברו, והוא 'מלמד ידי לקרב ואצבעותי למלחמה (תהילים קמד א), וכלשון ה'מצודת דוד' - כל נצחון שאני עושה במלחמה לא באה מבח ידי, כי ה' הוא המלמד ידי למלחמה.

והוביח זאת הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה בשלח ד"ה ה' איש מלחמה) מהא דאיתא בירושלמי (תענית פ"ד

ב. כתיב בפרשתן (יז ה) 'ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם', ובגמרא (ברכות יג.) 'תני בר קפרא כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה', וביארו בספרים (יצב אברהם לך, ועוד) כי 'אברם' נוטריקון רבות מ'חשבות בלב איש' (אגרא דכלה ריש הפרשה), והנה איתא בשל"ה הק' (שער האותיות אות א' מו) וז"ל. בכלל דביקות האמונה, שיאמר על כל פעולה שרוצה לעשות, אפילו לזמן קרוב, יאמר **אעשה זה אם ירצה השם, הן שיהיה דבר גדול או דבר קטן, וסימנך 'עצת ה' היא תקום'** (משלי יט כא), 'היא' ראשי תיבות א"ם ירצה ה'שם, ואז 'תקום', עכ"ל. ובזה יבואר 'שינוי השם' של אברם, שמעתה לא יהלך האדם רק עם 'אברם' - ר"ת רבות מחשבות בלב איש, אלא יוסיף בהם אות ה"א - ר"ת אם ירצה השם, כשמו של 'אברהם', ויזכור את ה' בתוך מחשבותיו, ומי שאינו מאמין בזה עובר ב'עשה', כי תכלית האדם לידע ש'עצת ה' היא תקום' (עין גם באמרי אמת סוכות יום א' תרע"ג).

ג. ורמז לה הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע בלשון הכתוב בריש פרשתן (יב א) 'לך לך מארצך וכו' אל הארץ אשר אראך', שכך אמר לו הקב"ה לאברהם, לך לך מאותם מחשבות ש'הארץ' - כל עסקי עוה"ז - הינם ארצך, ארץ שלך... שתלוי במעשיך ובהשתדלויותיך הרבים, אלא תזכור תמיד - אל הארץ אשר אראך - אני מספק צרכיך, ואני נותן לך את 'הארץ'...

באר הפרשה - פרשת לך לך

היתה 'טענה' על בר כוכבא, מדוע חשב שיפול הנצחון בחלקו אם לא יעשה הקב"ה נס לרומיים, אלא היה צריך להאמין שגם בשעה שהוא מנצח הרי זה רק ביד ה' ובדרך נס, וממילא היה עליו להתפלל שהקב"ה ישלח לו עזרו מקודש. וזאת האמונה - שהכל הוא מיד אבינו שבשמים - היא היא ה'חרב והחנית' כנגד כל אויביו הקמים עלינו, וכדבריו המלהיבים של הרה"ק הקדושת לוי' זי"ע (וזאת הברכה ד"ה אשריך) על הפסוק (דברים לג כט) 'אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' מן עורך ואשר חרב גאותך ויכחשו אויביך לך ואתה על במותימו תדרוך', - 'זה הגאון שאתה יודע שהש"ת מן עורך הוא לך חרב

וכך נאמר בפרשתן (טו א), 'אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם במחזה לאמר אל תירא אברם אנכי מן לך שברך הרבה מאד, ופירשו רבים מצדיקי הדורות בדרך הרמוז, שהנה 'אנכי' מרמז על 'אנכי ה' אלוקיך' שהוא יסוד ועיקר מצוות האמונה, וכך אמר לו הקב"ה לאברהם אבינו, אל תיראי כי גדולה כוחה של

ד. כתיב בפרשת בשלח (שמות יג יז) 'ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלוקים פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה', ולכאורה יש להקשות, מה בכך אם תפרוץ מלחמה, והלא הקב"ה בידו להביא 'עמוד ענן' שיעמוד בינם לבין הפלשתים לקבל את כל החיצים והבליסטראות שהמה ישגרו, וכמו שעשה כן לאחר שהשיגו מצרים את העם חונים על הים (וכדכתיב שם יד יט וברש"י), ומבאר הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, שמאחר שבאותה שעה שיצאו ממצרים עדיין לא היה חזק בטחונם בהקב"ה כ"כ, וכמו שנאמר פן ינחם העם בראותם מלחמה - על כן לא היה יכול לעשות להם נס גדול כזה, שכפי גודל הבטחון בה' כך הוא ית' שומר ומגן עליהם, ומשום כך היסב אותם במדבר ולא הוליכם דרך ארץ פלשתים.

על כן 'התייצבו' והתחזקו בבטחון באלוקים חיים שהוא שומר עמו ישראל לעד, ועל ידי זה נזכה להיות 'רואים את ישועת ה' אשר יעשה לכם'.

שמא תאמר, מניין לי האמונה והבטחון שהקב"ה יושיעני והלא יודע אני היטב את 'מצבי' וחשבון מעשיי, ואיני הגון ואיני כדאי לזכות לנס ולישועה, אכן שמע נא לדברי הרה"ק הזרע קודש' זי"ע (ליל ה' דחנוכה) בזה"ל, ואף אם אמור יאמר האדם,

באר הפרשה - פרשת לך לך

ה

האמונה להגן עליך מכל צרה וצוקה שלא ושכרך הרבה מאודי. ודבר ה' יקום לעולם תבוא, ולרחות ולהרחיק את הפורענות, כ'נבואה הנצרכת לדורות' - לכל אחד

זהו היה אם הייתי צדיק הייתי יכול לבטוח בה' שלא יקפח שכרי ויאכילני פרי מעשי, אבל אני יודע בעצמי מעשי שלא יצאתי ידי חובתי נגדו ית"ש, וא"כ איך אוכל לבטוח בה' שיגמול לי טובות מה שאינם לפי תגמול מעשי, זה עצת היצה"ר, אבל באמת לא כן הדבר, כי השי"ת טוב ומטיב לדעים ולטובים וטוב ה' לכל, ולכן בטחון לשון טיחה ודיבוק שידבק האדם בבטחונו ולא יסור ממנו בשום סיבה ואופן, עכ"ל. ובזה מבאר מה שנאמר 'והאמין בה' ויחשבה לו צדקה', שאברהם אבינו חשב שהגם שאינו ראוי לפי מעשיו, וכמו שאמר על עצמו 'ואנכי עפר ואפר', אך עם כל זאת יעשה עמו ה' צדקה, ובטח בהקב"ה שיעשה עמו צדקה, ומכאן ילמדו כל 'זרע אברהם' לילך בדרכי אבות.

ה. וכך אמר הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע על דברי המשנה (ברכות מ.) 'ועל כולם אם אמר שהכל נהיה בדברו יצא', שהאומר על כל הבא עליו (אף על מה שנראה לו כדינים), הרי זה בדבר ה' - ובוודאי הכל לטובה וברכה, עי"ז יצא ויפטר מכל צרותיו. סיפר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע, כי בימי ילדותו לעת 'מלחמת העולם הראשונה', נכנסו ובאו חיילים מצבאות גרמני' לבית אביו הרה"ח רבי משה אברהם ברזובסקי זצ"ל הי"ד שבברנוביץ והורו לכל בני הבית לעמוד על יד הקיר כשפניהם אל הכותל ברצותם לירות למוות בכל אחד מהם. רבי משה אברהם ביקש מבנו הג"ר נחום זאב זצ"ל שיביא לו כוס מים בכדי לברך 'שהכל נהיה בדברו', לקח האב את הכוס בידו ובירך בכוונה, והנה נשמע הקול מבחוץ אשר חיילי האויב הרוסי נכנסו לעיר, ויצאו החיילים הגרמניים מהבית בכדי להילחם בחיל רוסי, ונפשם ניתנה להם לשלל. מיד נשאו כולם עיניהם לאביהם ואמרו לו, הן מופת ואות הראיתנו כעת, ענה להם רבי משה אברהם לא מיניה ולא מקצתיה, אלא כך מקובלני, שאמירת 'שהכל נהיה בדברו' מתוך אמונה תמימה בבורא ית' היא סגולה להמתקת הדינים.

ו. סיפר הגאון רבי מאיר לוריא שליט"א ראש כולל חלקת יעקב מה ששמע מבעל המעשה, שעלה לארה"ק לאחר המלחמה הנוראה ביחד עם אחותו, פליטים מוצלים מאש, ונכנס 'הבחור' ללמוד בישיבה ועלה ונתעלה במעלות התורה, ואילו אחותו למדה ב'בית יעקב', ובהגיעה לפירקה דברו בה נכבדות עם בחור שומר תורה ומצוות אלא שלא למד בישיבה ולא היה 'בן תורה', ולאחר דרישות וחקירות ובירורים שונים נתרצו שני 'המדוברים', ורצו לגמור בכי טוב, אלא שאחיה התנגד לשידוך זה בטענה שאינו בן תורה [והגם שהלך בדרך הישר, וכמו שהיה מצוי בשנים ההם שלא כל החרדים לדבר ה' למדו בישיבה], ואין מתאים לתלמידת 'בית יעקב' להינשא למי

באר הפרשה - פרשת לך לך

שאינו יושב אהלים, וילכו שלושתם כאחד להימלך בעצתו של הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, שמע את הצדדים ופסק שאכן האח צודק, ואין ראוי לה מי שאינו בן תורה, יצאו משם והלכו אל תחנת האוטובוס (באס סטאפ) אשר בקצה השני של הרחוב, בעומדם שמה הגיע אחד מאנשי ביתו של החזו"א, ואמר שנשלח על ידי רבו לקרוא להם לשוב לביתו, חזרו ונכנסו, וישאל החזו"א את אחי המדוברת, מה היתה תשובת המדובר לאחר שיצאו מקודם מן הבית, והשיב, כי אמר מיד, שאם כך פני הדברים הרי"ז סימן שכך הוא רצון ה' שלא לעשות את השידוך, וצריך לקבל את רצון ה'. נענה החזו"א ואמר, אולי זאת הסיבה והטעם לפשר הדבר שתיכף שיצאתם מן הבית ניחמתי בדעתי וחשבתי שאכן מן הראוי לגמור את הדבר למזל טוב...

והנה גלוי וידוע לכל עד כמה היה ה'חזון איש' מכריע פוסק ו'חותך' בשאלות קשות אשר חיים ומוות היו תלויים בהם ובעניינים של פיקוח נפש, והכרעתו היתה הכרעה... ומעולם לא שמענו שחזר בו מדעתו... אך כאשר יהודי מתחזק באמונה שהכל בידי שמים ומקבל עליו את הדין הרי 'מהפך' הוא עולמות מתוקף אמונתו, עד שגם דעה של החזו"א מתהפכת...

והוא יסוד ידוע המובא ב'נפש החיים' (שער ג פי"ב) וז"ל, ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה, להסיר ולבטל מעליו כל הדינים ורצונות אחרים - שלא יוכלו לשלוט בו, ולא יעשו שום רושם כלל, כשהאדם קובע בלבו לאמר הלא ה' הוא האלוקים האמיתי ואין עוד מלבדו יתברך שום כוח בעולם וכל העולמות כלל, והכל מלא רק אחדותו הפשוט ית"ש, ומבטל בלבו ביטול גמור, ואינו משגיח כלל על שום כוח ורצון שבעולם, ומשעבד ומדבק טוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ברוך הוא, כן יספיק הוא יתברך בידו, שממילא יתבטלו מעליו כל הכוחות והרצונות שבעולם, שלא יוכלו לפעול לו שום דבר כלל.

סיפר כ"ק האדמו"ר משינאווא זי"ע, ממה שזכר מימי ילדותו - לפני שנות דור לפני המלחמה, כי מנהג הנפוץ היה שהילדים לומדים אצל ה'מלמד' - בחדר הסמוך לביהמ"ד, ולא היו מחליפים בכל שנה מלמד חדש אלא הוא היה 'עולה' עמהם, והבחורים מגיל ט"ו עברו ללמוד בהיכל לביהמ"ד, מלמד זה היה מהלך כש'כלי אומנתו' בידו, היינו 'שוט', למען תהיה חיתתו על פני התלמידים ויעסקו כראוי בתלמודם, ולא עוד אלא שבראש השוט היו תלויים רצועות עור, כדי שח"ו לא יהיה תלמיד אחד בבחינת 'שוטה' שאינו מרגיש' אלא ירגישו היטב על בשרם את גודל וחוזק המכה, וכאשר אמרו חז"ל זרוק מרה בתלמידים וכבר אמר החכם מכל אדם ב'משלי' חוסך שבטו וכו'.

פעם אחת ב'פרשת ויחי' למדו התלמידים חומש רש"י, וב'ברכות יעקב' אשר באותה פרשה התייגעו להבין כל פסוק עפ"י פשוטו, והנה בעת הילוך המלמד

באר הפרשה - פרשת לך לך

ז

ואחד מישראל מורעו של אברהם אבינו, ש'אנכי ה' אלוךך', ואמונה זו, תגן עליך אל תירא ואל תחת, אלא התחזק בדיעה ותוסף בשכרך הרבה מארה.

כשהשוט בידו, נעמד אצל אחד התלמידים ושאלו, הגידה נא, מה פירוש הפסוק 'גדוד יגודנו' - התלמיד החליף את צבע פניו לרוב אימה ופחד כי לא ידע מה לענות, בלית ברירה, המציא 'פירוש' מעצמו - בשפת האידיש, וכה אמר, 'גדוד יגודנו' - וואס גאט (הקב"ה) געבט (נותן, גדוד נשמע כ'גיבט') איז גוט... מה שהקב"ה נותן לאדם זה טוב, המלמד נתפעל מדברי התלמיד, וכשמקלו עדיין בידו נכנס במרוצה לביהמ"ד וחזר בקול גדול על 'פירושו' של תלמידו לפני קהל הלומדים, אזא פשט פון א תלמיד... (פירוש נפלא כזה מתלמיד) וואס גאט געבט איז גוט...

וכשנתבונן במעשה זה נראה, הנה ה'מקל' היה מוכן להלקות נוראות את התלמיד, אך מאחר שהכריז באמונה טהורה - מה שהקב"ה נותן ועושה הרי זה טוב, ממילא נשמט המקל ונתבטלה כל גזירת ההכאה לטוב ולברכה. וכמו שכתב רבינו יונה (שע"ת ש"ד אות יב) וז"ל, ואם תמצא את החוטא תלאה ותקרה עליו צרה, ויצדיק עליו את הדין ויקבל המוסר באהבה, יהיה זה לו למגן מן היסורין הרבים הראויין לבוא עליו, כמו שנאמר (תהלים עו יא) 'חַמַּת אֶדָם תוֹדֵךְ שְׁאֲרִית חַמַּת תַּחְגֵּר', פירושו - כאשר צער האדם יודה אותך, כלומר שיודה אותך האדם בעת צער... שארית חמות - שהיו מפותחות לבוא על האדם, כענין 'אל יתהלל חוגר כמפתח' (מלכים א' כ יא). תחגור ותעכב אותם ואל תביאם עליו וכו'. ונאמר (ישעיה יב א) 'אודך ה' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני'. פירוש - אודך על מוסרך וקבלתיו באהבה, ובעבור זה שאודך על שאנפת בי, ישוב אפך ותנחמני.

עוד יתכן לומר, שהרי אותו נער קטן לא אמר את הפירוש מתוך 'דעת' מה שהוא מוציא מפיו, וסתם זרק מפיו 'פירוש' בכדי להנצל ממכת המלמד, ובכ"ז הצילוהו דיבורים כגון דא, כיו"ב כל איש הנמצא בעת צר צער ומצוק, ואין לו 'דעת' ולא ראש לחשוב מחשבות אמונה כראוי, אם אך יכריז בפיו שוב ושוב, אני מאמין שהקב"ה עושה זאת ולטובתי, בזה גופא ינצל מכל הצרה ויתבטלו כל הגזירות.

ז. סיפר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע, שבילדותו שאל את אביו הרה"ק האמרי אמת' זי"ע, על באמור בפרשתן (יג ג) 'וילך למסעיו', ופירש רש"י 'בחזרתו פרע הקפותיו', וכלומר שבדרכו לרדת למצרים לווה מעות, ועתה כשעלה משם עבר דרך אותם מקומות בכדי להחזיר את חובותיו, ולכאורה יש להקשות כיצד לווה אברהם אבינו בדרך הליכתו מבלי דעת מאין יהיה בידו לפרוע את חובותיו, ולא חשש שיהיה בכלל 'לוה רשע ולא ישלם'... והשיב לו, שהרי הקב"ה כבר הבטיח לו אברהם אבינו שיגדלנו בעשירות מופלגת, ומכיון שאמונתו הייתה עזה ואיתנה, והיה ברור לו שהקב"ה 'שומר

באר הפרשה - פרשת לך לך

הבטחתו, ממילא היה לבו סמוך ובטוח ללא שום פקפוק וספק שאכן יזכה לעשירות, ויוכל לעמוד בהתחייבותו ולשלם את ההלוואות. שאלו הפני מנחם, שאכן אברהם אבינו לוה על סמך בטחונו בהקב"ה, אך כיצד האמינו לו אחרים והסכימו להלוות ל'הולך דרך' שאין ברשותו כלום... ותירץ, שאמונתו של אברהם אבינו היתה כה עזה וברורה עד שממילא השפיע גם על אחרים שאף הם יאמינו...

ומכאן למדנו את הדרך נלך בה, כיצד לחנך את הצאצאים על יסודות האמונה, עד שאף הם יהיו בטוחים בהקב"ה מבלי שיתיראו, כי על האדם להשריש את האמונה בהקב"ה בעצמו עד שיהא כ'טופח על מנת להטפוח' וישפיע מאמונתו גם על כל בני ביתו ועל כל הנלווים אליו, שאף הם יוכלו לעמוד בגבורה בכל צרה שלא תבוא.

עוד ייאמר בזה, ושהנה ידוע המעשה שהובא בגמ' (שבת קנו:) על בתו של רבי עקיבא, שלאחר שנולדה אמרו החוזים בכוכבים לרבי עקיבא שביום שבו תיכנס לחופה - ישכנה נחש ותמות, באותו היום, לאחר סעודת הנישואין, נטלה 'הכלה' את התכשיט שבראשה ונעצה אותו בקיר, ובבוקר כשמשכה אותו החוצה ראתה שהוא ננעץ בתוך עין נחש, ונמשך הנחש עם התכשיט. סיפרה זאת לאביה, שאלה רב עקיבא מה מעשה עשית שבזכותו ניצלת מן הנחש שבא להכישך, השיבה לו, שאמש בסעודת הנישואין הגיע עני והקיש בדלת וביקש צדקה, והיו כולם עסוקים בשמחה ולא שמעו אותו, קמתי ונטלתי את המנה שהכינו לי ונתתי אותה לעני. ומסיימת הגמ', 'אמר לה, מצוה עבדת, נפק רבי עקיבא ודרש וצדקה תציל ממות (משלי י ב) ולא ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה' [כלומר, שכח הצדקה מצילה מעצם המיתה, ולא רק להקל עליו את הדין שלא ימות במיתה משונה אלא שלא ימות כלל, והרי לך בתו של ר"ע שנשארה בחיים].

הקשה ה'בן יהודע', מה הוסיף ר"ע בדבריו 'מצוה עבדת', הרי פשיטא שקיימה מצוות צדקה, ומתירץ 'ונ"ל בס"ד דרוצה לומר, גם עתה בסיפור זה שסיפרת לי עבדת מצוה, כי על ידי כך אדרוש דבר זה ברבים וידעו הכל כוחה של צדקה שתציל ממות ממעשה רב זה'. ומכאן למדנו עד כמה ניתן להשפיע אל הלבבות על ידי סיפור מעשיות, עד שאפילו רבי עקיבא היה צריך ל'מעשה'... וכל המרבה לספר סיפורי אמונה לילדיו - הרי הוא משובח...

ח. לעומת זאת כתב הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (אות לג) שהתולה מקריו וענייניו בדרך הטבע מרחיק מעליו את ישועת ה', ובזה ביאר הא דאיתא במדרש (בר"ר מה ב) על הפסוק האמור בפרשתן (טז ב) 'ותאמר שרי אל אברם הנה נא עצרני ה' מלדת' - 'אמרה ידעת אנא (- יודעת אני) מהיכן היא סיבתי (מפני מה הנני עקרה), לא כשם שהיו אומרים לי קמיע היא צריכה, הימוס (- רפואה) היא צריכה, אלא הנה נא עצרני ה' מלדת', ומבאר ה'שפתי צדיק' בזה"ל, זהו לימוד דעת שלא לתלות בטבע

הוסיף הגה"ק ה'קרן לדוד' לפרש, שהנה מוראו של אברהם היה כמבואר ברש"י 'אחר שנעשה לו נס זה שהרג את המלכים היה דואג ואומר שמא קבלתי שכר על כל צדקותי, ונתמעטו זכויותי ומתן שכרו לעולם הבא, ועל כך אמר לו הקב"ה אל תירא אברם, כי הנה אמרו חז"ל (מכילתא שמות יד לא) 'כל מה שישראל אוכלין בעולם הזה אינו אלא בזכות האמונה, נמצא שאותו נס שנעשה לו בהריגת המלכים היה רק בזכות האמונה, וה'אנכי' הוא ה'מגן לך', וממילא נשאר שכרך על כל שאר זכויותך הרבה מאד לעולם הבא, ולא נתמעטו מזכויותך ולא כלום^ט.

ובמו שפירש הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ת"מ) במה שמצינו בדבר ה' אל

אברהם ב'מחזה', שבתחילה אמר לו ה' שיוכה לבן - 'כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך וכו', כה יהיה זרעך' (טו ד-ה), ועל כך 'והאמין בה' (פסוק ו), עוד בישרו שיוכה לרשת את ארץ ישראל - 'לתת לך את הארץ הזאת לרשתה' (פסוק ז), ועל זה שאל אברהם ה' אלוקים במה אדע כי אירשנה' (שם ח), ופירש רש"י (פסוק ו) שעל בשורת הזרע לא שאל לו אות, כי אם על ירושת הארץ שאל במה אדע כי אירשנה, ולכאורה צריך ביאור מאי שנא בשורת הזרע מבשורת הארץ, מדוע האמין אברהם שיוכה לבנים ולא ביקש אות ואילו על ירושת הארץ ביקש אות.

ומבאר ה'חתם סופר', כי הגם שלפי 'מזלו' של אברהם לא היה שייך שיוכה לבנים, ומבואר בתוס' (שבת קנו.

רק במנהיג העולם, כל מה שתולין בטבע קשה השינוי, אבל [אם תולין] למעלה מהטבע זוכין ברגע אחד לאור גדול.

ט. ולא עוד, אלא שבזכות האמונה יזכה גם לעולם הבא אפילו כשאינו הגון ואינו כדאי. וכמו שסיפר הרה"ק ר' ישראל מגראדז'יסק זי"ע בנו של השרף ממאגלינצא (בית ישראל, חנוכה ד"ה איתא בגמ'), שפעם הגיע הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע לבקר את אחיו הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע וראה שהוא עסוק בחשבון הנפש, ואמר הרבי ר' אלימלך זי"ע להרבי ר' זושא זי"ע שלפי חשבונו - בוודאי לא יהיה לו גן עדן וכמדומה שאף לא יזכה בחלק לעולם הבא (פשיטא ואין צריך לומר שאין לנו שמץ השגה באותם 'עבירות' של איש האלוקים...), נענה לו הרר"ז בלשון הכתוב בפרשתן (טו ו) 'והאמין בה' ויחשבה לו צדקה, והיינו שהאמין בה' אזי הקב"ה חושב לעשות עמו צדקה, ואיזה 'צדקה' עושה הקב"ה - 'שבזכות האמונה מנחילו הקב"ה גן עדן ועולם הבא אע"פ שאינו ראוי לזה מצד מעשיו', ובזה נתכוון להשיב דעתו של הרר"א, שהגם שלפי דעתו לא יזכה 'בדין' לגן עדן ולעוה"ב, אך הקב"ה יתנם לו ב'צדקה' בזכות אמונתו בו ית', ואכן אמר לו הרר"א ש'מאד הניח את דעתו בדברים אלו'.

באר הפרשה - פרשת לך לך

ד"ה אין) שצריך 'זכות גדול' לשנות את השחורה היא היא 'זכות גדול', על כן המול, אך על ידי אמונה ניתן לבטל כל לא פקפק אברהם כלל בבשורת הורע, המזלות ולהפך הכל לטובה, והאמונה בי ידע שאם יאמין בה' אכן יזכה לבנים'.

י. הנה רבים מאחינו בני ישראל הנתונים איש איש בנגעו ומכאובו יברכו את עצמם לאמר, מי יתן והייתי זוכה עתה לגילוי שכינה - שהקב"ה יתגלה אלי ויבטיחני בהבטחה ברורה כי בקרוב ממש אצא מאפילה לאורה, הן כלפי צרת הכלל והן לגבי צרת הפרט כל חד וחד בדיליה, האחד ירצה לקבל הבטחה שפרנסתו תתברך, והשני ימתין להיות מובטח ב'נחת דקדושה' מיו"ח ופעמים שהוא כבר זועק נואשות להבטחת 'ושבו בנים לגבולם'... יש הממתין להבטחת הזיווג - שהבן או הבת ימצאו בקרוב ממש את זיווגם, או שקרוב פלוני יתרפא ברפואה שלימה ברפואת הגוף והנפש, האחד יאמר הלוואי שאהיה מובטח לחבוק בקרוב בן, והשני מצפה להבטחת ישועה במציאת דירה או במציאת ה'ממון' עבור הדירה... וכהנה רבות - יכלה הדיו וגוילי הנייר והם לא יכלו... ומכיוון שעדיין לא נגלה עליהם הקב"ה הרי הם שבורים ורצוצים, דוויים סחופים ומעורבבים, אכן יסוד נפלא נתגלה בפרשתן - כי כוחה של אמונה בה' להחיש על האדם את הישועה הנכספת יותר מכוחה של הבטחת ה' ברורה, על כן יעזוב איש את בכיו ויאשו, יתחזק באמונתו בה', ועי"ז תהא ישועתו קרובה לבוא.

והוכיח כן הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (בפרשת ד"ה וינגע) מהא דכתיב (יב יז) 'וינגע ה' את פרעה על דבר שרי', ואיתא במדרש (בר"ר מא ב) כל אותו הלילה היתה שרה שטוחה על פניה ואומרת רבוננו של עולם אברהם יצא בהבטחה ואני יצאתי באמונה, ואברהם מבחוץ (שאינו בכלל הצרה) ואני בתוך הסירה (יושבת כלואה בבית פרעה הרשע), אמר לה הקב"ה כל מה שאני עושה בשבילך אני עושה, והכל אומרים 'על דבר שרי', עי"ש. ולכאורה טענותיה של שרה תמוהים הם, כי אדרכה, אכן, אברהם אבינו הובטח בהבטחה מפי הקב"ה לפיכך הוכרח הקב"ה לקיים ולשמור הבטחתו, שהרי 'לא איש א-ל ויכזב' (במדבר כג יט) ומה שאין כן שרה שלא הבטיח לה כלום, לכן היא נתונה במיצר בבית פרעה.

ומבאר הדבר"י, ומכאן יש להוכיח, שכח אמונה הוא גדול יותר מן הבטחה... ואם הקב"ה מטיב למי שמבטיח אותו מכל שכן למי שמאמין בו, וזו היתה טענת שרה 'אברהם יצא בהבטחה ואני יצאתי באמונה' - שהוא גדול מן הבטחה, ולבסוף - 'אברהם מבחוץ ואני בתוך הסירה' (כיצד יתכן כדבר הזה), השיב לה הקב"ה, כן הוא האמת, וכל מה שאני עושה בשבילך אני עושה, היינו בשביל האמונה שבך, שהיא גדולה מן הבטחה שהבטחתי לאברהם, כנ"ל, והכל אומרים על דבר שרי - היינו על דבר האמונה כאמור, ודי למבין. והתבונן בדבר כי נורא הוא, הגע בעצמך אילו היה

באר הפרשה - פרשת לך לך

יא

בחטא כ"כ ככנעניים, בוודאי שוב נשוב אל ה' ויקבל אותנו בשתי ידיים.

קמנו ונתעודד - אין שום יאוש בעולם כלל בפרשתן (יד יד), 'וישמע אברם כי נשבה אחיו וירק את הניכיו ילידי ביתו שמנה עשר ושלוש מאות', ולכאורה קשה מה בא הכתוב ללמדנו שהיו לו ש"ח עבדים, והרי היה די בעצם הדבר ש'הריק את הניכיו', ומה נפקא לן בדיעת מניין העבדים.

ומבאר הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע (דברי סופרים טז) כשהוא מקדים בזה"ל, אין ליהודי להתייאש משום דבר י, בין בעניני הגוף כמו שאמרו (ברכות י):

ורק על ירושת הארץ שאל במה אדע כי אירשנה, מאחר שלגרש את בני כנען תלוי רק אם המה מחזיקים בחטא, ואז שורת הדין נותנת לגרשם, נמצא שכשהבטיחו הקב"ה על ארץ ישראל נכלל בזה שבוודאי לא ישובו הכנענים מדרכם הרעה והוא 'יותר קשה וממש נמנע שיסגור דלתי תשובה ויעשה כנגד בחירתם', על כן היה קשה לו להאמין, כי שמא יחזרו בתשובה ושוב לא יוכלו לגרשם מן הארץ, על כן שאל במה אדע.

ומדבריו נקח חיזוק גדול לנפשנו, כי אם ב'כנענים' תלה אברהם אבינו תקוות טוב שישובו בתשובה, ק"ו לדידן בני אברהם יצחק ויעקב, אשר לא העמקנו

לך הקורא 'הבטחה' מפורשת מפי אליהו הנביא, או מפי הרבי בכבודו ובעצמו - ק"ו מפי השכינה כמו שהובטח אברהם אבינו, וכי לא היית מובטח ושלוו בלבך, וכאן מצינו כי כוחה של אמונה גדול מזה, ופי כמה תשקט רוחו ותשלוו נפשו של המאמין ובוטח בה'.

יא. רבינו ניסים גאון מביא (בספרו ספר מעשיות בד"ה אמרו חכמינו) מעשה שהיה בימי קדם באחד מעשירי היהודים, באחד הימים התבונן האיש במחשבתו, הרי סוף כל אדם למיתה, מה יישאר לי מכל עושרי ומרוב נכסי, הלא לא אקח עמי אלי קבר אפילו פרוטה אחת גרידא, נתייעץ עם יועציו וכה אמרו לו - חלק מממונך לעניים, ואז יהא זכות הממון לעלמא דאתא, אך הוא נשבע לא אתן מממוני כי אם למי שנתייאש ממצבו, והחל לתור ברחובה של עיר אחר איש שכבר הגיע לידי ייאוש, בכדי להעניק לו סכום נכבד ביותר ולהפכו לאיש עשיר בין רגע. כל חיפושיו אחר ה'מיאוש' לא הועילו לו, כי כל עני שמצא סמך על איזה משען ומשענה, זה על דודו וזה על רעהו וכו'... עד שמצא מחוץ לעיר עני אחד היושב באשפתות המתכסה בבלויי סחבות ומחפש מה יאכל, שמח העשיר בלבו ואמר לעצמו, הנה בוודאי זה האיש לאחר יאוש הוא, ונתן לו מאה דינרים, ויתמה העני מדוע נתן לי סכום גדול כזה יותר משאר עניי העיר, ויאמר לו כי נשבעתי שלא אתן כי אם

בצר הפרשה - פרשת לך לך

אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מהרחמים, בין בעניני הנפש אפילו נשתקע למקום שנשתקע וחסא בדבר שאמרו ז"ל (וזה"ק ח"א דף ר"ט ע"ב) שאין תשובה מועלת ח"ו, או שתשובתו קשה. או שרואה עצמו משתקע והולך בעניני עולם הזה, אל יתייאש בעצמו לומר שלא יוכל לפרוש עוד, כי אין יאוש כלל אצל איש יהודי, והשי"ת יכול לעזור בכל ענין.

לעני המיואש, מיד זעק עליו העני, הכסיל והטיפש מתייאש מטוב העולם, אך אני מבטחי בה' אלוקי - כמו שנאמר (תהלים קיג ז) 'מאשפות ירים אביון', ואין מעצור לה' להושיעני ולהעשירני, ונוכח העשיר לראות שלעולם לא ימצא מיואש לתת לו כל כספו, אמר העשיר אלך ואטמין מעותי בבית הקברות עם המתים שכבר נתייאשו מהאי עלמא, וכן עשה.

לימים נהפך הגלגל על אותו עשיר, ונעשה לעני מרוד המחזר על הפתחים, עד שנזכר מהסכום האדיר אשר הטמין בבית הקברות, וילך ויחפור שם, תוך כדי חפירותיו מצאוהו שוטרי העיר ולקחוהו אל שר העיר להעמידו בדין על 'חיטוטי שכבי', בבואו לפני שר העיר סיפר לו ה'יורד' את כל דבר המעשה אשר הוא בעצמו הטמין את הממון, וכן תיאר את מזלו שנהפך עליו, ועל כן חפר בבית החיים ברצונו לשוב ליטול את הממון אשר יעמידנו על רגליו כבתחילה.

אמר לו שר העיר ואמר לו, התכירני, ויאמר לו היאך יכיר העבד את אדוניו, אמר לו השר אני הוא העני שמצאת באותו יום נובר באשפה, ועתה תראה היאך עליתי לגדולה... הוא הדבר אשר אמרתי לך שכל מבטחי ותקוותי היא אך ורק בה' אלוקי, ועתה ראה עד כמה הרווחתי בזכות אמונתי ובטחוני בהשי"ת.

יב. שמעו נא לדברי חיזוק נפלאים שהשמיע הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע בימים שלאחר ה'מלחמה' באזני הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, פעם נערך 'דין-תורה' שהתקיים בעיר מולדתו קובנא. וכך הווה מעשה, באיש יהודי אשר מפעם לפעם היה לוה מעות הרבה מאוהביו וידידיו לקראת יום השוק, קונה בהם סחורה ביריד במחיר זול, ומוכר אותה בעירו יותר ביוקר, ומהרווח היה מרוויח את מטה לחמו בצמצום. פעם אחת חש היהודי שלא בטוב ושלח את נו"ב לעשות כמעשיו, ואכן, היא לוותה מעות והחישה פעמיה לעבר היריד, אלא שבדרך ליריד אבדה את צרור הכסף, בצר לה הפכה את השוק ושאלה את כל הבאים שמא נזדמן להם לראות את צרור הכסף.... עד שאחד מן השוק ענה לה שהוא מצא את הכסף, אבל אין בדעתו להחזיר המעות כי 'המוצא מעות מפוזרים הרי אלו שלו' (שו"ע חו"מ רסב יא) היות ובעלים מתייאשין מהם מאחר שאין בזה סימן (והתנצל שהוא כ'אנוס' מכיוון שהוא 'נצרך' מאד לאלו המעות, ע"כ יתנהג בזו הפעם כפי שורת הדין, וא"א להחזירם לה 'לפנים משורת הדין').

ובל בנין אומה הישראלית היה אחר
 היאוש הנמור - ד'אברהם ושרה
 זקנים וגו', ומי מלל לאברהם' (להלן כ ז),
 שלא עלה על דעת אדם עוד להאמין
 זה, ואפילו אחר הבטחת המלאך ושרה
 הצדקת ידעה והאמינה דהשי"ת כל יכול,
 ועם כל זה צחקה בקרבה, שהיה רחוק
 אצלה להאמין זה בידעה זקנת אברהם...
 וכן זקנתה, ואם היה רצון השי"ת לפקדם,
 היה פוקדם מקודם, דלמעט בנס עדיף,
 ולא עביר ניסא במקום שאין צריך, אבל
 באמת מאת ה' היתה זאת שיהיה בנין
 האומה דווקא אחר היאוש הנמור שלא
 האמין שום אדם ואפילו שרה שתיפקד
 עוד, כי זה כל האדם הישראלי להאמין
 שאין להתייאש כלל, דלעולם השי"ת יכול
 לעזור והיפלא מה' דבר, ואין לחקור
 בחקירות למה עשה ה' ככה.

ובל בנין אומה הישראלית היה אחר
 היאוש הנמור - ד'אברהם ושרה
 זקנים וגו', ומי מלל לאברהם' (להלן כ ז),
 שלא עלה על דעת אדם עוד להאמין
 זה, ואפילו אחר הבטחת המלאך ושרה
 הצדקת ידעה והאמינה דהשי"ת כל יכול,
 ועם כל זה צחקה בקרבה, שהיה רחוק
 אצלה להאמין זה בידעה זקנת אברהם...
 וכן זקנתה, ואם היה רצון השי"ת לפקדם,
 היה פוקדם מקודם, דלמעט בנס עדיף,
 ולא עביר ניסא במקום שאין צריך, אבל
 באמת מאת ה' היתה זאת שיהיה בנין
 האומה דווקא אחר היאוש הנמור שלא
 האמין שום אדם ואפילו שרה שתיפקד
 עוד, כי זה כל האדם הישראלי להאמין
 שאין להתייאש כלל, דלעולם השי"ת יכול
 לעזור והיפלא מה' דבר, ואין לחקור
 בחקירות למה עשה ה' ככה.

ובל בנין אומה הישראלית היה אחר
 היאוש הנמור - ד'אברהם ושרה
 זקנים וגו', ומי מלל לאברהם' (להלן כ ז),
 שלא עלה על דעת אדם עוד להאמין
 זה, ואפילו אחר הבטחת המלאך ושרה
 הצדקת ידעה והאמינה דהשי"ת כל יכול,
 ועם כל זה צחקה בקרבה, שהיה רחוק
 אצלה להאמין זה בידעה זקנת אברהם...
 וכן זקנתה, ואם היה רצון השי"ת לפקדם,
 היה פוקדם מקודם, דלמעט בנס עדיף,
 ולא עביר ניסא במקום שאין צריך, אבל
 באמת מאת ה' היתה זאת שיהיה בנין
 האומה דווקא אחר היאוש הנמור שלא
 האמין שום אדם ואפילו שרה שתיפקד
 עוד, כי זה כל האדם הישראלי להאמין
 שאין להתייאש כלל, דלעולם השי"ת יכול
 לעזור והיפלא מה' דבר, ואין לחקור
 בחקירות למה עשה ה' ככה.

ובן הישועה דלעתיד נאמר (ישעי' נג א) 'מי
 האמין לשמועתינו'... וכן אמרו (סנהדרין

האשה לא ידעה את נפשה מרוב צער והזמינה את האיש להתדיין בפני המרא
 דאתרא הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל, ביום הדין סיפרה האשה בדמעות
 שליש שבדרך ליריד איבדה את צרור הכסף, לעומתה הודה הבעל-דין שמצא את
 כספה, אך לא יחזיר לה את המעות כיון שמצד ההלכה הרי אלו שלו. הקשיב הרב
 לטענותיהם, ויצא ה'פסק' שעליו להחזיר לה אבדתה, כי אף אם אמת ש'הרי אלו
 שלו' מחמת ייאוש הבעלים, מ"מ אין האשה 'בעלת הבית' על המעות אלא בעלה,
 ולייאושו אנו זקוקים... והוא לא ידע כלל מכל דבר האבידה, נמצא שמצד הדין יש
 כאן חיוב השבה.

ב'פסק' זה רמז החזו"א, כי אין בידי אדם להתייאש, שהרי כל אשר לו אינו שלו
 אלא של הבורא יתב"ש, וא"כ איננו 'בעלי בית' להתייאש, ואין יאושו חשוב יאוש
 כלל, אין לו אלא להתחזק תמיד ולא ליפול ברוחו חלילה בשום פנים ואופן.

באר הפרשה - פרשת לך לך

על צוארו, והש"ת יכול לעזור גם אחר
היאוש, שאין להתייאש משום דבר, וזהו
רמו מספר שלוש מאות שמונה עשרה
(318) בנימטריא יאו"ש עם הכולל (כלומר
מספר אחד יותר מיאוש העולה בנימטריא רק 317),
כי מספר זה הוא המוציא מידי יאו"ש,
וזמרה שהש"ת עוזר מכל דבר שהאדם
חושב להתייאש, עכ"ל.

יג. וביאור הדברים, שע"י שהאדם זוכר את ה'אחד' יחיד ומיוחד, ויודע שהכל מאתו
יתברך ובידו לגדל ולחזק לכל, ולהוציאנו מן החושך לאור גדול ברגע אחד ובבת

אחת אם כן ממילא שוב אינו בא לידי יאוש לעולם, וכי יפלא מה' דבר...

הוספה נפלאה שמעתי מאחד מגדולי הרבנים מרביצי התורה בבארא פארק יצ"ו
דאולי זהו מה שאמר הנביא (יחזקאל לג כד) 'אחד היה אברהם', כלומר, שאברהם
אבינו השריש בקרב בני ישראל ענין זה שיש מספר אחד יתר על מספר יאו"ש,
דהיינו שאין להתייאש בשום דבר כפי שהראהו הקב"ה שלא יפלא ממנו ית' דבר
אפילו כשחרב מונחת על צווארו כאמור, וכוח זה הנחיל למורשה לזרעו לדורותם
שידעו בכל עת שיש מספר 'אחד', ואף כשנראה המצב כלאחר 'יאוש' ח"ו, יסיפו
מספר 'אחד' על היאוש (כי יאוש עולה 317, הוסף עליו עוד 1) ויגיעו למספר
אליעז"ר (318) שמרמז 'כי אלוקי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה'.

ובזה גם יתבאר הפסוק (שמות יח ג) 'ואת שני בניה אשר שם האחד גרשם כי
אמר גר הייתי בארץ נכריה, ושם האחד אליעזר כי אלוקי אבי בעזרי ויצילני מחרב
פרעה', ודקדקו המפרשים בטעם אומרו 'ושם האחד אליעזר' שלכאורה היה צריך
לומר 'ושם השני אליעזר', אכן לפי הנ"ל בא ללמדנו שלכן קראו אליעז"ר (גמטריא
318), להורות שבכח שנתעלה מעל לייאוש, ולא התייאש ממצבו הקשה ניצל מחרב
פרעה. וזהו 'ושם האחד אליעזר' כי דייקא ע"י שהוסיף מספר אחד על מספר יאו"ש
נעשה 'אליעז"ר' - אלוקי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה.

עוד יש לרמז ענין זה בפסוק (להלן מד כח) 'ויצא האחד מאתי ואומר אך טרף טרף
ולא ראיתיו עד הנה, כי כל זמן שאדם מתחזק שלא להתפעל ממצבו הקשה הריהו
כמוסיף תמיד מספר אחד על היאוש' ובזה מכיר כי אלוקי אביו בעזרו ולא יניחנו
ליפול ח"ו. אכן אם 'ויצא האחד מאתי' - פי' שיצא מאתי מספר האחד, ונשאר עם
יאו"ש גרידא מבלי להוסיף את ה'אחד', אז 'ואומר אך טרף טרף ולא ראיתיו עד
הנה', כי אז נראה בעיניו שהכל 'טרף טרף' וחשכות סובבת אותו ואינו רואה אור
בעדו ח"ו.

יד. על פי זה מבאר הרה"ק רבי צדוק זי"ע מה שהובא בגמ' (סוכה לא.) מעשה ב'ההיא
סבתא', שעבדי ריש גלותא גזלו עצים ממנה ועשו בהם סוכה, ובאה לפני רב
נחמן ואמרה לו שריש גלותא וכולהו רבנן יושבים בסוכה גזולה, ולא השגיח בה,

בפרשתן (יב ה), 'ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן', ומפרש הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (ד"ה ואברהם) שבוודאי הוקשה לו לאברהם לעזוב את ארצו ומולדתו ובית אביו בהם הורגל כל ימי חייו, ללכת לארץ נכריה כאשר עדיין אינו יודע אפילו אנה ילך, ומאין היה לו בוח כביר כל כך - לעזוב הכל, למקום הלא נודע... אלא שהאמין ובטח בהקב"ה שבוודאי יעשה עמו 'אך טוב וחסד', השליך עצמו ואת יהבו על ה', ובזאת היה בכוחו לקיים רצונו ית' אפילו בדבר שקשה לו, וזהו שאמר הכתוב ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה, כי

תיבת 'בטחון' עולה בנמטריא 'חמש ושבעים', וכלומר שהשיג מדרגת הבטחון בצאתו מחרן, שרק על ידי שבטח בה' היה בכוחו לצאת יצא מארץ מולדתו ומבית אביו וממשפחתו. ואכן, בכח האמונה והבטחון בבורא כל העולמים דכל מאי דעביד לטב עביד יש בכוחו לקיים מצוות ה' ולעמוד בנסיונות הקשים ביותר^{טו}.

ומבאן נלמד, כל חד וחד בעשרה נסיונות' העוברות עליו, או בכל צרה וצוקה המתרחשת ובאה לעולם, וכן בכל 'פרשת דרכים' כשאנו יודע כיצד

'אמרה ליה איתתא דהוה ליה לאברהא תלת מאה ותמני סרי עבדי צווחא קמייכו ולא אשגחיתו בה' - היתכן שאשה שהיה לאביה שלוש מאות ושמונה עבדים, והכוונה לאברהם אבינו וכו"ל, צווחת לפניכם ואין אתם משגיחים בה. וכמה תמיהות עולים כאן. א. מה מקום יש לדברים אלו בתוך הגמ' הקדושה, שפשיטא שלא נכתב בה אפילו אות אחת לחינם (וחלילה לחשוב שהובאו בגמ' 'באבע מעשה'...), ב. מה ראתה אותה סבתא להזכיר מניין העבדים שהיו לאברהם, ואם רצתה להזכיר 'זכות אבות' שינהגו בה בכבוד הרי היתה יכולה לומר של אברהם אבינו, ומה מעלה יש בריבוי העבדים שלו.

אלא, כי אותה סבתא סברה שהטעם שאין משגיחים בה הוא מפני שסברו שהיא נתייאשה מאותם עצים, כי מיהו שיבוא בדין עם עבדי ריש גלותא, על כן אמרה להם, מזרע אברהם אנכי, וכמו שאברהם אבינו התאזר בגבורה שלא להתייאש ולקח מניין שיי"ח שהוא מעל 'היאוש', כך גם אני לא נתייאשתי מהעצים שלי, שהנני הולכת בדרכיו ו'בוטחת בהשי"ת כמוהו ויודעת שהשי"ת יכול לעזור נגד הכל'.

טו. והעיקר, להאמין באמונה פשוטה מבלי כל התחכמויות או חשבונות, אלא להאמין בפשטות ובבירור כי הוא הבורא הוא המנהיג והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים - לטובה ולברכה. וכך ביאר הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אגרא דכלה חוקת ד"ה עמוד נא, וכן הוא בהיכל הברכה הרה"ק מקאמארא) את הפסוק האמור בפרשתן (טו ו) 'והאמן בה', שנכתב 'והאמן' חסר בלא יו"ד, כי אות 'יו"ד' מרמזת על בחינת ה'חכמה'

באר הפרשה - פרשת לך לך

יוכל עמוד בעת הליכתו ב'חרן' - חרונו של עולם, כי כשיראה את ה' בכל דבר וענין או יצליח, כי האמונה והבטחון הם המשענת שעל ידם יצליח את כל 'משבריו' וגלוי שיעלי עברו, ואם יבטח בהש"ת יוכל לעמוד בנקל מבלי שברון רוח ונפש.

אשר ראית את עניי - קרוב ה' לנשברי לב בפרשתן (טו יג-יד), 'ותקרא שם ה' הדובר אליה אתה א-ל ראי וגו', על כן קרא לבאר באר לחי רואי, דבר בעיתו מה טוב להביא מה שכתב הרה"ק ה'באר מים חיים' ז"ע לבאר במתק.

(כמבואר בזוה"ק במקומות רבים), ונחסרה היו"ד מן האמונה, כי בענייני אמונה על האדם לבטל את כל 'חכמתו' ולהאמין בפשטות - בלא חקירות ודרישות רק תמים יהיה עם ה' אלוקיו.

שמעתי מאחד מצדיקי הדור לבאר לפי זה במה שנאמר שם בענין (פסוק ד-ו) 'לא יירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך... והאמן בה' ויחשבה לו צדקה', כי הנה מתחילה הכיר אברהם אבינו את בוראו, וכלומר שהתבונן וחקר עד שהסיק בדעתו כי יש מנהיג לבירה, אמנם לבסוף עזב את כל החקירות והחליט להאמין בפשיטות כדכתיב 'והאמין בה'. כי החוקר מסוכן הוא שבניו יפלו מתוך אמונתם, שהרי גם הם ילכו בדרכיו ויחקרו אחרי מנהיג הבירה, והיה, אם גם הם יהיו בעלי כשרון כאביהם ויחקרו באמת את הדבר אזי יבואו הבנים גם למסקנא כי יש מנהיג לבירה, אבל אם אינם בעלי חכמה כ"כ אזי יבואו לידי כפירה ח"ו, אחר שלא יוכלו להבין לעומק העניין, אבל המהלך באמונה פשוטה אף בניו יהלכו בפשיטות כמוהו... על כן, משנתבשר אברהם אבינו בבשורת הבנים עזב חקירותיו והחל להאמין באמונה פשוטה, וכדכתיב 'והאמן' חסר. ועל פי זה ביאר עוד בהא דכתיב (תהלים לו יח) 'יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה', כי 'תמימים' אלו המאמינים באמונה פשוטה, כמו שפירש"י בפסוק (דברים יח יג) 'תמים תהיה - ולא תחקור...', יזכו ש'נחלתם' ומורשת אמונתם 'לעולם תהיה', לדורותם אחריהם.

ולא עוד, אלא שאמונה פשוטה היא חשובה ומעולה יותר מהשגות גבוהות ומדרגות נשגבות שהם כ'ראיה' ממש. ביסוד זה ביאר הרה"ק המהרי"ד מבעלזא ז"ע את הפסוקים המפורשים בפרשה. כי הנה אברהם אבינו ע"ה ראה דברים עליונים וגבוהים, כדכתיב בפרשתן (טו א-ה) 'אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם במחזה לאמר... ויוצא אותו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים' וגו', היינו שהקב"ה הראה לאברהם אבינו דברים עליונים נשגבים. מכל מקום מה כתיב מיד אחריו 'והאמין בה' ויחשבה לו צדקה' שאמר אברהם - אבי שבשמים, אין רצוני אלא להאמין בך באמונה תמימה, באמונת הלב, מבלי לראות במחזה דברים גדולים ונשגבים. כי גדולה מעלת האמונה על פני הראיה עשרת מונים.

לשוננו - קראה שם זה להיות לעד אמת ויציב אשר הקב"ה רואה בצרת הנאנחים והנאנקים ומשניח^ז ומרחם על השפלים ונבזים^ז, ויהיה הבאר הזה לסימן ולאות לדורות הבאים שאין בה' אלוקינו השומע תפילת כל פה ורואה בצרות כל אחד מבריותיו, וזה באר לחי רואי, כלומר הבאר הזאת הוא האות והסימן שחי רואי

טז. ואדרבה גדולה ויתירה השגחתו ית' על הנאנחים ונאנקים שפלים ונבזים, וכמו שאמרו חז"ל (שבת יב:): 'שכינה מראשותיו של חולה', וכבר כתב המהר"ל זי"ע (גור אריה, ויחי ד"ה שהשכינה) שלא דווקא ב'חולה' הדברים אמורים, אלא כל מי שתשש כוחו ונשבר לבו כחולה, הקב"ה שורה עליו, כי כל הטעם ששכינה למעלה מראשותיו של חולה - כי 'את דכא ושפל רוח אשכון', ואם כן 'שכינה מראשותיהם של כל שבורי לב'...

ועל כך נאמר (תהילים קלט ח) 'אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך', כי 'שם אתה' מורה על ריחוק ואילו 'הנך' מורה על קירבה יתירה כמי שעומד על ידו ממש, וכך אמר הכתוב, 'אם אסק שמים' - כשאני בתוקף ההצלחה עד שמים הרי 'שם אתה' כמי שמראה באצבע על מקום מרוחק 'שם... 'שם'... אמנם לעת חשכה, כשל"ע הוא במצב של ואציעה שאול, אזי 'הנך', כי רבה היא הקירבה שהקב"ה מתקרב אליו באותה שעה כשהוא עומד על ימינו לסמכו לעומת הקירבה בעת ההצלחה עד לשמים...

ורמז לדבר בהאמור בריש פרשתן 'אל הארץ אשר אראך', וכתב ה'בעל הטורים' אראך בגימטריא בעננים (222), עיי"ש מה שפירש בזה, ולדידן יאמר, ללמדנו בא, שלא ירך לבב האדם בעמדו בעת חשיכה, כי באו העננים להחשיך בעדו, כי אדרבה, מתוך החשיכה יזכה ל'אראך' - לראות את הקב"ה בהארת פנים.

כיוצא בדבר ביארו בהא דאיתא במדרש בפרשתן (בר"ר לט א), 'רבי יצחק פתח (פרשה ז), משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום, וראה בירה אחת דולקת, אמר תאמר שהבירה הזאת בלא מנהיג (פירוש, שאין לבירה בעה"ב שישמור להצילה מלהבה), הציץ עליו בעל הבירה אמר לו אני הוא בעל הבירה. כך, לפי שהיה אברהם אבינו אומר (לאחר המבול ודור ההפלה) תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג, הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם, ולכאורה צריך לבאר בלשון המדרש מדוע כתב 'הציץ עליו בעל הבירה', ולא 'הביט' וכדו', אלא, כי הכוונה היא על דרך לשון המקרא (שה"ש ב ט) 'משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים', וההפרש ביניהם כי המשגיח מחלון הבית רואה את כל אשר לפניו, שהרי מרחב גדול פרוש לנגד עיניו לראות את הכל, אך המציץ מן החרכים וסדקי החלון אין מרחב לפניו, ולכן אינו רואה כי אם נקודה אחת, וזה כוונת הקרא, כי בעת ה'אורה' כשהכל מתנהל אצלו על מי מנוחות הרי

באר הפרשה - פרשת לך לך

כביכול רואה אותו הקב"ה מ'חלונות' הפתוחים, וכביכול הקב"ה מביט עליו כעל פרט מתוך הכלל, אך בעת צרה כשמרגיש שהוא יחידי בעולמו, ב'לחץ זו הדחק', אז מביט עליו הבורא כ'מציץ מן החרכים' - להביט רק עליו מתוך אהבה יתירה. וזה אשר רמזו שכשנראה לאדם ש'בירה דולקת' ואין לו עזרת מצר, ידע שדייקא אז 'מציץ עליו בעל הבירה' כמציץ מחור וסדק, ומשגיח עליו ביחוד מן השמים.

משל לאב שנתברך בכמה בנים ובנות, שאהבתו לכל אחד מהם כבן יחיד, אמנם בכל עת זוכר הוא את כולם שווה בשווה, זולתי כשאחד מהם שוכב ב'חדר הניתוחים' תחת סכיניו של הרופא, כי אז כל מעייניו נתונים אך ורק לאותו הבן, לספק לו כל הצטרכויותיו אשר יחסרו לו ולרפואתו, כך הוא ממש כביכול לדידן, כל בני ישראל 'בניו' יחידי של 'אבינו' שבשמים הם, אך בעת שאחד מהם נמצא בעת צר ומצוק, אזי כביכול כל מעייניו של הבורא נתונים אך ורק לבן זה.

מעתה, כאשר כל בית ישראל נתונים בצער, וליבם נשבר בקרבם על עם ה' כי נפלו בחרב, לבי לבי על חלליהם, מעי מעי על חלליהם - הרי אי אפשר לתאר ולשער גודל קירבת ה' לעמו דייקא במצב הנורא הזה, ועד כמה רבו רחמיו וחסדיו.

יז. צא ולמד במעלת שבורי לב, ועד כמה אהובים וקרובים הם לפני המקום ב"ה. ממה שמצינו בעת שעלה נבוכדנאצר מלך בבל על ירושלים, 'והגלה את כל ירושלים ואת כל השרים ואת כל גבורי החיל עשרת אלפים גולה וכל החרש והמסגר, לא נשאר זולת דלת עם הארץ' (מלכים ב' כד יד). וכתב ע"ז ה'שבט מוסר' בספרו 'מעיל צדקה' (אות תתקנז) וז"ל, בא וראה מעלת הדלים, כי הנה שרי ישראל וגדוליהם יכול האויב לשלוט עליהם וכו', אך הדלים השפלים כיון דשכינה עמהם לא ניתן רשות לאויב לשלוט בהם והשאייר אותם בארץ, כי לא רצה הקב"ה לעזבם מאצלו וכו', ומה' יצא הדבר לשים בלבו להניחם כדי שלא יצאו מאצלו כי מרכבה שלו הם. עכ"ל. והדברים נוראים, ששבורי לב הם מרכבה לשכינה יותר מ'ארזי הלבנון אדירי התורה' - אותם 'חרש ומסגר' שאמרו עליהם חז"ל (גיטין פח). 'חרש - שבשעה שפותחין נעשו הכל כחרשין, מסגר - כיון שסוגרין שוב אינן פותחין (ופירש רש"י, הלכה שהם סגורים בה שאינם יודעים להשיב לשואליהם שוב אין לה פותחין אחרים), וכביכול הקב"ה צריך שהם יהיו עמו בקרבתו.

מסופר, שכאשר נסתלק לעולמו איש פשוט בעיר ראדין שלא היה ידוע כצדיק ותלמיד חכם - לא הודיעו על כך להגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, ולאחר ששמע דבר פטירתו התרעם הח"ח על שהעלימו זאת ממנו באמרו שהפסידו ממנו את הזכות להשתתף בהלווייתו של אותו יהודי, תמהו המקורבים והמשמשים ושאלוהו מה ה'הפסד' הגדול, וכי היה צדיק נסתר... אמר להם החפץ חיים, הנה כתיב (משלי יז א) 'בוחר לפות ה', והרי שרק הקב"ה שהוא בוחן לבבות וכליות הוא היודע מי הוא

באר הפרשה - פרשת לך לך

יש

כלומר חי עולמים ב"ה הוא הרואה לכל צרותיו והוא המושיע וכו'".

כדברים הללו ביאר הרה"ק האמרי אמת' זי"ע (הובא בליקוטי יהודה, וכן ביאר בשפתי צדיק אות לו) בלשון הכתוב (שם פסוק ז) 'וימצאה מלאך ה', ולכאורה צריך ביאור מהו וימצאה, וכי חיפש אותה מקודם לכן, היה לו לומר 'זיראה מלאך ה'. אלא, מאחר שהגר הייתה 'נרדפת' משרה אמנו, הרי 'אלוקים יבקש את נרדף' (קהלת ג טו), ואף שהנרדפת היא

'צדיק', אבל אנו אין בידינו לדעת מי הוא 'צדיק'..., אמנם אמרו חז"ל (ברכות ה.) 'יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם', ומאחר שנפטר זה היה 'בעל ייסורים' אם כן ודאי הוא צדיק ונקי, והיה נחשב עבורי זכות לחלוק כבוד אחרון לצדיק... ולדין ייאמר, הנה נמצאים אנו בתקופה אשר מן השמים 'מנקים' אותנו... ואם כי מתחננים אנו לפני אבינו שבשמים שלא יביא עלינו 'נקיון' כזה אלא רק בחסד וברחמים, אך עלינו לדעת מעלת הייסורים ולשמוח בהם, וכמו שאמרו חז"ל (גיטין לו:) על 'השמחים ביסורים' שעליהם הכתוב אומר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', זאת ועוד, החכם עיניו בראשו לדעת לנצל תקופה זו שהקב"ה מנקה ומזכך ומטהר אותנו, והוא קרוב אלינו עתה ביותר, ובמקום שיהיו ימים נוראים ומבהילים - יהיו ימים נוראים' ומרוממים...

יח. הרה"ק מפיאסצנא זי"ע מביא כמה פעמים בספרו 'אש קודש' את דברי המדרש רבה (שמות פ"ב), כי כל מקום שנכפל שם האיש המוזכר בתורה יש 'מפסיק' בין השמות, כעין 'אברהם אברהם', ואילו במשה משה הנאמר בסנה אין מפסיק, והיינו כי במעשה הסנה כביכול זעק הקב"ה למשה שיבוא להציל אותו, כי גלות ישראל היא גם גלות השכינה, ולאידך גאולת ישראל היא גאולת השכינה כביכול, וכביכול היה הקב"ה בצרה - ולכן נראה בתוך סנה שהוא עצי קוצים ודרדרים. וז"ל המדרש, משל לאדם שנתן עליו משוי גדול וקורא פלוני פלוני קרובי פרוק מעלי משוי זה, ע"כ, כביכול הקב"ה קרא למשה לעוזרו, אף אנו כהיום, כביכול הקב"ה יושב ומצפה שנתפלל על גאולת ישראל ועל גאולתו, ואם אכן נתפלל נוכח להגאל גאולת עולם במהרה בימינו.

יט. נוראות אמר הרה"ק ה'צמח צדיק' מויז'ניץ זי"ע (ליקוטים עמ' תקלג) וז"ל, יבקש מלשון בקשה, שהקב"ה מבקש את הנרדף שלא יהיה בצער, זהרי רודפין גם אותו (שכביכול גם הקב"ה הוא 'נרדף'), כי כשאדם בצער שכינה מה אומרת קלני מראשי (חגיגה טו:), על כן יקבל באהבה, עכ"ל. ואלמלי מקרא שכתוב אי אפשר לאומרו, 'כאילו רודפין גם אותו'... למען דעת עד כמה השכינה משתתפת בצערו של כל יחיד ויחיד מבני ישראל...

באר הפרשה - פרשת לך לך

הגר הבורחת משרה אמנו, אך כבר אמרו חז"ל (ויק"ר כו ה) שאלוקים יבקש את הנרדף אפילו צדיק רודף רשע, על כן 'חיפש' המלאך אחר הגר עד שמצאה...

וז"ל הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (אמור תרע"ב), הנה ודאי שכן הוא בכל פרט שהוא נרדף מכוחות חיצונים הרודפים אחר האדם להממו ולאברו, ובשביל זה עצמו נתוסף השמירה והבחירה [דהיינו, שמחמת שהוא 'נרדף' הקב"ה שומר ומגן עליו בשמירה יתירה ובוחר בו לחלקו] כדכתיב ואלוקים יבקש את הנרדף. ובכן אל יפול לב האדם עליו כשמוצא את עצמו נרדף הן בגשמיים והן ברוחניות, כי רבים אשר אתו מאשר איתם. עכ"ל.

אשיחה וירווח לי - להשכית אויב נכח התפילה בפרשתן (יד ד), 'וישמע אברהם כי נשבה אחיו וירק את חניכיו ילידי ביתו שמונה עשר ושלוש מאות

וירדוף עד דן, וכתב רש"י, 'רבותינו אמרו, אליעזר לברו היה והוא מנין גימטריא על שמו', והקשה הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע מה ראו חז"ל לפרש את הכתוב שלא כפי פשוטו שהיו שם שמונה עשר ושלוש מאות חניכיו ילידי ביתו ולא רק אליעזר לברו, ומבאר, כי הנה שי"ח רומז ל'תפילה' וכמו שאמרו חז"ל (ברכות כו:) 'אין שיחה אלא תפילה, שנאמר (תהילים קב א) 'ולפני ה' ישפוך שיחו', 'זוה יש לרמוז בפסוק וירק את חניכיו שלושה מאות ושמונה עשר, רצה לומר שיח זו תפלה, והיינו שע"י תפלה נצח להשונאים, וזה רמזו חז"ל בדבריהם אליעזר לברו היה, רצה לומר א-ל עזרו על ידי התפילה, כדכתיב במשה (שמות יח ד) ויקרא שמו אליעזר כי אלוקי אבי בעזרי'.

ואכן, אין כוחנו אלא בפה^{כא}, לזעוק ולהריע לפני אבינו שבשמים שיחוס וירחם עלינו, ורק כאשר 'שם' אלוקינו נזכיר' בתפילה ותחנונים אז נזכה ל'המה כרעו ונפלו'^{כב}. וכך יש ללמוד גם

כ. ורמזו זאת בשם חדר ה'ממ"ד' (הוא שם החדר, הבנוי ברוב הבתים בארץ הקודש ולשם נמלטים בעת סכנת הטילים) והוא ראשי תיבות מען מוז דאווענען (חייבים להתפלל).

כא. נפלאות מצינו בדברי רש"י (ברכות ג:) על הא דאיתא בגמ' שם, שבזמן דוד המלך, נכנסו חכמי ישראל אצלו ואמרו לו עמך ישראל צריכין פרנסה וכו', אמר להם לכו ופשטו ידיכם בגדוד, מיד יועצים באחיתופל ונמלכין בסנהדרין ושואלין באורים ותומים, ופירש רש"י נמלכין בסנהדרין - נוטלין מהם רשות כדי שיתפללו עליהם, שואלים באורים ותומים אם יצליחו, והדברים נוראים, שאף אם יקבלו תשובה באורים ותומים שיצליחו במלחמה אך עדיין אי אפשר לצאת לשדה המערכה אם אין הסנהדרין מתפללים עליהם...

כב. נוראות אמר הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (עיי' בא"ח דרשות, פרשת בהעלותך ד"ה וכי תבואו מלחמה) בדברי חז"ל (בר"ר סה כ) על הפסוק בפרשתן (כז כב) 'הקול קול יעקב

מהא דכתיב ב'מלחמת עמלק', 'והיה משה ידוי בצלוי ומתגברין דבית ישראל כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל' (שמותו) וכד הנה מנה ידוי מן למצלייא ומתגברין יא, ופירש בתרגום יונתן 'והנה כד זקוף דבית עמלק' - כאשר זקף משה ידו

והידיים ידי עשו - בשעה שיעקב מרכין בקולו (נחלש מלהשמיע קולו בתורה ובתפלה) ידי עשו שולטות, ולכאורה קשה מדוע הזכירו את ה'ידיים', והרי עיקר כוחו של עשו הוא בחרב, וכמו שברכו יצחק 'על חרבך תחיה' (פסוק מ), וה'יד' אינה אלא אוחזת את החרב. וביאר על פי מה שאמרו חז"ל (בר"ר ה י) בשעה שנברא הברזל בששת ימי בראשית התחילו כל האילנות מרתתים ומתייראים, כי עתה נברא הברזל שממנו עשוי הגרון שהוא משחית וגודע את העצים, 'אמר להם הברזל, מה לכם מרתתים, עץ מכם אל יכנס בי ואין אחד מכם ניזוק', כלומר, שאי אפשר לחטוב את העץ רק על ידי הברזל שבראש הגרון, כי עדיין נצרך להשים בתוכו חתיכת עץ שתשמש כ'בית יד', ואז יוכל חוטב העצים להניף ידו בחזקה לגדוע את העץ. ונמצא שכל כוחו של ה'ברזל' כנגד ה'עצים' הוא רק באמצעות ה'עצים' עצמם. וזהו שדייקו חז"ל בלשונם על ידי עשו, שאף שעשו קיבל את כח ה'חרב' מיצחק, אך אי אפשר לחרב בלא בית יד, ועל דרך זה אין עשו יכול להשתמש בכוחו אלא אם יש לו 'סיוע' מיעקב, והיינו באופן שנחלש קול יעקב. ובזה ביאר היטב לשון התפלה (מוסף של שלוש רגלים) 'ואין אנחנו יכולים לעשות חובותינו בבית בחירתך בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו מפני היד שנשתלחה במקדשך', ש'יד' זה מורה על ה'בית יד' והסיוע שנתנו בעוונותינו לעשו וממשיכי דרכו, שרק מכח זה היו יכולים להחריב את בית המקדש.

על כן יאמרו המושלים, במעשה שהיה בקהילה אחת אשר בכל עת שהתפללו שחרית וערבית בציבור בהגיעם ל'קריאת שמע' היה הבעל תפילה ממתין למרא דאתרא, שיסיים אף הוא קריאת שמע, והיו שומעים את הרב אומר 'למען ירבו ימיכם וימי בניכם', שם היה אוחז באותה שעה... לימים השיב הרב את נשמתו לבוראה ומינו את בנו שימלא מקומו, והנה כשהקהל סיימו ואמרו 'ה' אלוקיכם אמת' נשמע קול הרב שליט"א אומר 'וחרה אף ה' בכם'... נגשו ראשי הקהל ואמרו לו, אבא זצ"ל היה מברך אותנו ב'למען ירבו ימיכם' ואילו אתה מקלל 'וחרה אף ה' בכם'... נענה ואמר להם, לא עלי תלונותיכם... אני אומר קריאת שמע בדיוק נמרץ באותו מתינות שהיה אומר אבי, אך אתם החלתם למהר בק"ש, וממילא אתם שומעים אותו ב'קללה' ולא ב'ברכה', לא בי תלוי הקולר אלא בכם, זאת עשו וחיו, התפללו במתינות יותר מתוך כוונת הלב וממילא תשמעו 'למען ירבו ימיכם', והנמשל מובן...

באר הפרשה - פרשת לך לך

בתפילה, שם מכניעים את האויב ומפילים אותו חללים.

מתרצה בדמעות - שערי דמעות לא נשלכות בפרשתן (פס' י"א-ט), 'ויאמר לה מלאך ה' הנך הרה וילדת בן וקראת שמו ישמעאל כי שמע ה' אל עניך וכו', ותקרא שם ה' הדובר אליה אתה א-ל ראי וגו', ולכאורה יש להקשות מדוע אמרה הגר אתה א-ל ראי ולא א-ל שומע, וכמו שנאמר לה 'כי שמע ה' אל עניך', ומבאר הרה"ק ה'אור החכמה' זי"ע (מתלמידי מרנא הבש"ט חק' זי"ע) שעיקר המעם שקיבל השי"ת את תפילתה הוא מפני שראה דמעות עיניה, וכמו שאמרו חז"ל (ב"מ נ"ט) 'אעפ"י ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו', על כן קראה ואמרה אתה א-ל ראי.

זכר כתב ב'ספר חסידים' (אות קל) וז"ל, 'יש אדם שאינו זכאי שיקבל המקום

בתפילה התגברו בית ישראל, וכאשר הניח ידיו מלהתפלל גברו אנשי עמלק, וכן פירש"י במה שנאמר 'ויהי ידיו אמונה' - 'פרושות השמים בתפילה נאמנה ונכונה'. והרי שנצחון בני ישראל על עמלק לא הגיע בכח ועל ידי אנשי המלחמה אלא רק בזכות תפילותיו של משה.

יתר על כן מצינו במהרש"א (ברכות ח"א נד: ד"ה ואבן שישב עליה משה) על דברי הגמרא (שם) 'הרואה אבן שישב עליה משה בשעה שעשה יהושע מלחמה בעמלק, צריך שיתן הודאה ושבת לפני המקום'. וז"ל. לפי מה שמבואר שבמקום שאירע הגם מברכין (על הגם) ה"נ מקום 'ראש הגבעה' אשר שם ה'אבן' הוזה הוא מקום הגם בנצחון המלחמה, שע"ז (שם) הרים משה ידיו וגבר ישראל, 'עכ"ל'. ולמדנו כי הנצחון נעשה במקום התפילה - מקום שמרימים הידיים לשמים ולא במקום המערכה עצמה... כי ה'מלחמה' אינה נעשית בשדה הקרב אלא רק

כג. מעשה שהיה בימי ה'חתם סופר' זי"ע, באחד הערים נתבקש ה'מרא דאתרא' לשיבה של מעלה, חיפשו אנשי העיר רב חדש שימלא מקומו, על הפרק עלו כמה הצעות, אחד מהם היה תלמיד מופלג של ה'חתם סופר', ועוד תלמיד חכם אחר. לשם כך נסע החתם סופר עם תלמידו אל אותה העיר - להשתדל ולהמליץ על תלמידו כי ראוי הוא לכהן פאר כרב ומרא דאתרא בעיר ואם בישראל כעירם. אך כל השתדלויותיו של החתם סופר לא הצליחו, והרב השני נבחר לכהן פאר על פני תלמידו. באותה שעה נענה החתם סופר ואמר לתלמידו, מה אעשה וכל השתדלויותיי אין בכוחם לעמוד לנגד דמעותיו של התלמיד חכם השני, שהיה הלה שופך דמעות כמים בתפילתו שיזכה להיבחר כרב... (י"ג, שהחת"ס נענה שאין בכוחו לעמוד נגד 'אמירת תהלים' שהרבה אותו רב לומר).

תפלתו, אלא בעבור תוקף תחנונים ודמעה עיניו אשר תמיד בוכה ומתחנן, אע"פ שאין בידו זכות ומעשים טובים מקבל הקב"ה תפלתו ועושה חפצו. ומקור לדברים הוא בזהרר הק' (ח"א רכג) **כָּל בַּר נֶשׂ דְּאוֹשֵׁר דְּמַעֲיָן קַמְיָה** דקנדישא בריך הוא, אף על גב דאתגזר עליה עונשא, יתקרע, ולא יביל ההוא עונשא לשקמא ביה - כל אדם ששופך דמעות לפני הקב"ה, אע"ג שנגזר עליו עונש - יקרע, ולא יוכל אותו עונש לשלוט בו.

כד. באחת השנים ב'מוצאי ר"ה' נענה הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע לתלמידו הרה"ק הרבי ר' בונם מפשיחא זי"ע (שבאותה התקופה היה עוסק לפרנסתו), בונם, מה אעשה לך, מן השמים נגזר עליך שתדך בשנה זו מנכסיך, ניסיתי להמתיק את הדין אך לא הצלחתי... ואכן תיכף עם תחילת עונת הגשמים נפלו כל בני ביתו של הרבי ר' בונם למשכב בזה אחר זה, והוצרך 'לשפוך' הון רב לצרכי רפואה, לאחר שהתאוששו נסע לווארשא לעסוק במסחר, והתאכסן ב'מלון', ולא הצליח לעשות שום 'עסק', כעבור כמה ימים שלח בעל המלון לבקש ממנו שיפרע את דמי שהותו שם, ועשה הרה"ק חשבון כל ההוצאות שהיו לו בתקופה האחרונה, ונוכח לראות שמכל ההון הרב שהיה לו, בסך אלף וחמש מאות רובל לא נשאר בידו אפילו פרוטה לפורטה, ואף אין בידו לשלם לבעל המלון, ויצר לו מאוד, וביותר כאב לו על שאין לו לפרוע חובו וחשש שמא יצא מכך חילול השם, ומרוב צערו ויגון לבנו החל לבכות מעומק לבנו בבכי מר וסוער.

לאחר זמן מה נרגע והלביש על ה' יהבו וחזר לתלמודו, ולפתע נשמע קול נקישות בדלת, פתח הרר"ב את הדלת ואמר לו הלה שהוא שלוח מאת הגבירה הנודעת תמר'ל ברגסון (אשר הוזילה הון רב להחזקת צדיקי פולין), לומר לו שהיא שמעה על מצבו הקשה, על כן היא מציעה לו לעבוד אצלה בניהול החשבונות תמורת משכורת של שישה רובל לשבוע, בתחילה שמח על ההצעה, אך מיד חשב לעצמו אם כבר נפתח הפתח, וגלגל ההצלחה מתחיל לעלות כלפי מעלה, אם כן מה לי להסכים להיות פקיד בעבור משכורת קטנה... על כן אמר לשליח, חזור ואמור למי ששלחה אותך, שאיני מסכים להצעת העבודה, רק לזאת אסכים להיות שותף עימה בעסקיה... ויהי כששמעה את דבריו קצפה על כך... אך כעבור כמה ימים שלחה לומר לו שהיא מסכימה לתנאיו, ואף נתנה לו מעות לפרוע הקפותיו, ואכן נעשה שותף בעסקיה, ובאותה שנה הרוויחו סכום הגון, ותזרח לו השמש...

כשהגיע שוב הרר"ב אל רבו החוזה הק' מלובלין, מיד כשנכנס פנה אליו החוזה ואמר, אמנם אמת הדבר שכן נגזר עליך כאשר אמרתי, אבל 'אויסוויינען זיך האבן מיר נישט געשמוסט' - על בכיות ודמעות לא דברנו...

באר הפרשה - פרשת לך לך

וז"ל רבינו יונה בספרו 'שערי העבודה' (אות יא), והמתפלל בדמע תפלתו נשמעת שהרי שערי דמעה לא ננעלו, והדמעה היא כנגד ניסוך המים שהיו מנסכים על גבי המזבח¹, כדאמר בבראשית רבה (ע"ה טו) ר' בון אומר, כל אותן שנים שהיה יעקב בבית אל לא נמנע מלנסך וכו', ואלו הן הדמעות שהיה בוכה בשעה שהיה מתפלל בבית אל, עכ"ל.

וכך כתב בספר 'דרך משה' הנספח על 'ספר הגן' (תוכחת מוסר, ליום כ"ד) התפלה שמתפללים בדמעה היא חשובה וקרובה מאוד להתקבל, כידוע על פי מאמר חז"ל (ברכות לב:) מרוב חשיבות של תפלות שבדמעות. והנה, הפתח אשר נכנסים שם התפלות אשר המה בדמעות אינו פתח אותו פתח שום מלאך או ממונה², כי אם הקב"ה בעצמו ובכבודו וכו', והקב"ה ברחמיו יעתר לו

ללמדנו, שאפילו גזר דין חתום בראש השנה אינו עומד בפני דמעות... על כן 'הורידו נחל דמעה' עדי יחוס ה' על שמו ועל נחלתו, ויתבטלו כל הגזירות הקשות מעלינו במהרה.

כה. הרה"ק הישמח משה זי"ע (תוכחת חיים לר"ה יד) המשיל את מעלת הבכיה במשל למלך שכעס על עבדיו ורצה להענישם, התכנסו כל העבדים והמשרתים לטכס עצה איך לפייס את המלך. נעמד שר המשקים ואמר, כי כפי שהוא מכיר את המלך זה שנים רבות לא יצליחו לפייסו בשום מתנה או דורון ורק עצה אחת יש להם, להגיש לפניו משקה פלוני אשר ידעתי כי המלך אוהבו ביותר, ויצרפו למשקה כתב התנצלות, ומסתבר שבעידן ריצוי ושמחה כזה יסלח להם על עוונם. והנמשל, כי הקב"ה מתרצה בדמעות שהאדם שופך מעומק לבו כמים מפני שזהו כביכול ה'משקה' החביב אצלו יתב"ש, ובאותה שעה יש בידו האפשרות לבקש גם מחילה על פשעיו. וזה לשון הרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (דרוש לר"ה) הנה השי"ת נקרא מלך מתרצה בדמעות שיכולין לפייסו בדמעות, אין אנו יכולין לפייסו בדבר אחר רק בדמעות.

כו. חידוש נפלא כתב רבינו הראב"ד להלכה (תמים דעים סי' קפד), שהנה אמרו חז"ל (שבת יב:) שאין ליחיד להתפלל אלא בלשון הקודש כי מלאכי השרת אינם מכירים בשאר לשונות ואינם מעלים תפילות הנאמרות בלשון ארמי, שהמתפלל מתוך דמעה יכול להתפלל אף בשאר לשון, כי שערי דמעות לא ננעלו, ואין לו צורך שיעלו המלאכים את תפלתו.

כז. הנה אומרים אנו ב'סליחות' מכניסי דמעה הכניסו דמעותינו לפני מלך מתרצה בדמעות, ויתבאר במשל לבעל החנות שהעמיד 'מוכר' לשרת את הקונים, הרי מטבע הדברים כשנכסים קונים לחנות עומד זה המוכר ומנהל עמם 'משא ומתן', והרשות בידו להוריד בעת הצורך מעט מדמי המקח, אמנם כאשר נכנס איש הדור

באר הפרשה - פרשת לך לך

כה

וימלא משאלותיו לטובה אמן כן יהי רצון, עכ"ל.

עניה ונתן לה בן שיהא פרא אדם, לענות זרע אברהם ושרה בכל מיני העינוי.

עכ"ל. פשיטא ואין צריך לומר כי אין

לנו כל שמץ השגה באבות ואמהות

הקדושות - אברהם ושרה, אך עלינו

ללמוד שכל עול שעבורם של זרע ישמעאל

שאנו סובלים עד היום הזה בא לנו

מ'עינוי' זה. לאיך גיסא נלמד עוד, הדרך

להינצל מאותו 'פרא אדם' ומזרעו אחריו

הוא על ידי ריבוי ההטבה ועשיית

ויחשבה לו צדקה - חשיבות עשיית צדקה וחסד ובפרט בעת הזאת

בפרשתן (טו ו), 'ותענה שרה ותברכה מפניה', כתב רבינו הרמב"ן

בוה"ל, חטאה אמנו בעינוי הזה, וגם

אברהם בהניחו לעשות כן, ושמע ה' אל

בלבושו אשר כל תהלוכותיו מעידים כי לעסקים גדולים' בא הנה - את זה ישלח

ה'מוכר' מיד לחדרו של בעל הבית, ולא ידבר עמו מטוב ועד רע כלל וכלל... אף

אנו אומרים למלאכים - הכניסו דמעותינו כמות שהם אל הבורא יתב"ש כי אינכם

'מבינים' כלל בדמעותיהם של בני ישראל הנאנקים ונדחקים תחת צרותיהם ברוח

ובגשם ממחפריהם ומלוחציהם, וכלשונו של הרה"ק מפיאסצנע זי"ע הי"ד בספרו

'אש קודש' וז"ל. האם טעם כבר מלאך צערו של ישראל בשעה שמכים אותו, או

את בשתו בשעה שרודפים אותו ומכזים אותו, או את פחדו או את ענותו בשעה

שאין לו מזונות ח"ו. על כן השתדלו והרבו תחינה - בתפילה עלינו, אבל את הדמעות

הכניסו דמעותינו לפני מלך מתרצה בדמעות מבלי ליגע בהם כלל.

כח. מנהג נאה החזיק הגה"צ רבי זעליג בראווערמן זצ"ל, מגדולי צדיקי עיה"ק

ירושלים, שהיו אופים בביתו בכל עש"ק חלות הרבה לאין מספר, והיה מחלקם

לעניי ירושלים לכבוד שבת, פעם אחת נכנס לביתו אחד שהיה 'קשה יום', עובד

בפרך בכל ימות השבוע בנשיאת משאות (סבל) בעד פרוטות זעומות שבקושי גדול

הספיקו להחיות נפשו ונפש בני ביתו, וביקש שתי חלות, אמר לו ר' זעליג מה אעשה

וכבר 'תם הלחם'..., הגיעו כבר הרבה שביקשו ולא נשאר לי עבורך, נתקצף הסבל

וברוב כעסו סטר על לחייו של רבי זעליג שתי סטירות מצלצלות... מיד רץ רבי זעליג

אל השולחן, הסיר את המפה שכיסתה את החלות שהוצנעו שם לסעודת ליל שב"ק,

ונתנם לו... התפלאו בני ביתו ואמרו לו וכי כך הוא שורת הדין, והאם יש חוטא

ונשכר, מדוע נתת לו אחר שהיכה אותך, ולא עוד אלא שהבאת לו את החלות שלנו,

השיב לה רבי זעליג, הרי איש זה כולו אומר אומללות, כורע תחת משאו כפשוטו...

ועתה הבה נתבונן קימעא, על מה ולמה הכה אותי, אם לא ש'יודע צדיק נפש...',

והוא מבין היטב שאם הוא חוזר לביתו בידיים ריקניות כבר יהיה בביתו 'ששון

באר הפרשה - פרשת לך לך

החסד^ט, מתוך זהירות יתירה שלא לצער שום אחד מישראל.

ו'הזמן גרמא' להתחזק במירת החסד, כדאיתא מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא באמרי הרי"ם בפרשתן) שחז"ל אמרו (ירושלמי שקלים ב ה) 'האומר שמועה בשם אומרה יראה כאילו בעל שמועה עומד לנגדו', כי השמועה והחידוש הוא שייך לשורש נשמתו של בעל השמועה, וכאשר לומדם מאיר בו נשמתו של בעל השמועה, ובפרשה זו 'בעל השמועה' הוא

אברהם אבינו, ולכן מאיר בעולם אורו של אברהם אבינו. וממילא בשבועות אלו עלינו ללמוד ממשנת החסד וממידותיו הטובות של אברהם אבינו, להיות מתלמידיו של אברהם אבינו בעין טובה^ל ורוח נמוכה ונפש שפלה (אבות ב יט).

בפרשתן (יג יד), 'וה' אמר לאברהם אחרי הפרד לוש מעמו שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפונה ונגבה וקדמה וימה', וכתב רבינו ה'אור החיים' הק' זי"ע וז"ל, באן נעשה לו נם

ושמחה... תשעה באב שחל בשבת... אמנם אנחנו נוכל להסתדר גם עם כמה מצות ישנות... אחר הדברים האלה נכנס רבי זעליג וסגר עצמו בחדרו... ושמעוהו אומר לעצמו, זעליג, זעליג, מדוע הוצרכת לספוג שתי מכות הגונות כדי להביאך לידי הכרה והבנה שעליך לתת משלך לאחרים...

לדידן ייאמר, מדוע הוצרכנו לספוג מכות גדולות ונאמנות כאלו מידי אבינו אב הרחמן עד שנגיע לידי ההכרה לתת משלנו לאחרים ולהתחזק באהבת ישראל ובגמילות חסדים...

כט. ביאור נפלא ביאר הגר"א (אבני אליהו על 'שמונה עשרה') וז"ל, איתא בגמרא (מגילה יב:) על הפסוק (אסתר ב ה) 'מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש', בן יאיר - שהאיר עיני ישראל בתורה, בן שמעי שהשמיע תפלתן של ישראל, בן קיש שהקיש דלתי רחמים... ובמה הקיש על דלת רחמים, ע"ד שאמרו רז"ל (שבת קנא:): 'ונתן לך רחמים ורחמך' (דברים יג יח), כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, שני דלתות ברא הקב"ה אחד בלב שמים ואחד בלב האדם, וכאשר הקיש בדלת התחתית ורחמיו על כל הבריות נפתחו דלתות השמים, עיי"ש.

ל. בספר 'אזור אליהו' להגר"א (סוכות) מבאר באופן נפלא את ענין ה'אושפיזין' בסוכות, כי כל ז' הרועים הללו עברו בחייהם ענין 'גלות', והיוצא ל'גלות' מביתו חוצה אל הסוכה זוכה לעיבור נשמת ז' הרועים, ומבאר היכן מצינו גלות בכל אחד ואחד מז' הרועים, אברהם אבינו - לך לך, יצחק - וילך אל אבימלך, עיי"ש, וכן היה גלות אצל אהרן הכהן וכדכתיב (שמות ד כז) לך לקראת משה המדברה, ע"כ. ודייק פמ"מ הגאון ר"מ רייזמאן שליט"א, וכי מה גלות היא זו האמורה גבי אהרן הכהן, והרי לא יצא

עצום שיוכל לראות מצפון לדרום וממזרח למערב מבלי שיוצרך לסובב עצמו.

יש שביארו מדוע שידר הקב"ה מערכות תבל ועשה נס גדול כזה, והכל אך ורק בכדי למנוע טרחה קמנה כזאת מאברהם אבינו, אלא כי הקב"ה משלם שכר טוב ליראיו ב'מידה כנגד מידה', ומאחר שאברהם אבינו התחסד לפתוח ארבעה פתחים בארבע צדדי אוהלו בכדי להקל על 'עוברי אורח' שלא יצטרכו

לסובב את האוהל אלא מיד ימצאו שולחן ערוך ומיטה מוצעת, לך היקל הקב"ה עליו שלא יצטרך לסובב עצמו ובעמדו על מקומו יוכל לראות את ד' רוחות השמים.

וזכר אמרו חז"ל (תנ"כ"א כב ב) חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, לעשות כמעשי אבותי, להיות 'בעל חסד' כאברהם אבינו, לחשוב מחשבות על אחיו מישאל במה אוכל להיטיב ולהקל עלו מאתו¹, ועל אחת כמה

אלא 'לקבל פניו' של אחיו משה, ומה גלות יש בזה, ובע"כ תאמר, שלקבל את אחיו הקטן בשמחה, מתוך ידיעה כי מעתה הוא יהפוך להיות נביא ה', וכל הגדולה וההנהגה תעבור אל אחיו, והוא עצמו שמח בכל זה וכדכתיב (שם יד) 'וראך ושמח בלבו', עין טובה כזו היא כעין גלות המכפרת ויותר מזה, והיא המזככת ביותר.

לא. איתא בזוהר (ח"א רה:): שהתורה מתחלת באות ב' - ב'ראשית, ולא בא' שהיא ראשונה לאותיות, כי האות ב' מרמזת על ב'רוך והאות א' מרמזת על א'רור וחפץ הבורא להתחיל את התורה בברוך. יש שרמזו, שהאות ב' מרמזת לאדם אינך יחיד בעולמך - זכור תמיד שיש עוד יהודי, ויש לו הצטרכויות משלו - ראה נא לעזרו ולתמכו, ולא יסובבו כל ימיך סביבות א - אחד, כלומר סביב עצמך והצטרכויותיך, אלא זכור את רעך להטיב לו מראשית ועד אחרית.

וכך דרש הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בדברי הכתוב בפרשתן (יג טז) 'ושמתי את זרעך כעפר הארץ', כי הנה ה'עפר' אין בו שום תועלת כשהוא בפני עצמו, וכל סיבת יצירתו הוא בעבור 'אחרים' ולקיום העולם, שבכל הנבראים יש בהם מיסוד העפר, וגם אי אפשר למאכלים ולבניין בתים בלא עפר. וכנגד זה אמר הקב"ה ושמתי את זרעך כעפר הארץ - שגם זרע אברהם יהיו כל כולם למען אחרים ולטובתם, וכדוגמת העפר.

עוד מצינו בדברי חז"ל (אסת"ר ז יא) 'ישאל נמשלו לכוכבים', וכאמור בפרשתן (טו ה) 'ויוצא אותו החוצה ויאמר לו הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם ויאמר לו כה יהיה זרעך', וביארו בזה שהרי כל בריאת הכוכבים היתה בכדי לפייס את הלבנה, וכדברי רש"י (א טז) 'על ידי שמיעט את הלבנה הרבה צבאיה להפיס דעתה' ולכך נמשלו ישראל, שעיקר תכליתם הוא לפייס את הזולת וליישב דעתו...

באר הפרשה - פרשת לך לך

וכמה שלא לצער ולפגוע באחרים 'כי אנשים אחים אנחנו' לב.

בפרשתן (יג ה), 'ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך וכו' כי אנשים אחים אנחנו, מה נמלצו דברי השל"ה הק' זי"ע (בפרשתן אות לג) וז"ל. ושמעתי צחות בתיבת 'מריבה' שאמר בלשון נקבה, ולא אמר 'אל נא תהי ריב' (בלשון זכר), אלא, כי כבר הותחל ריב בין

הרועים, לכן אמר אברהם למען השם יפסיקו דברי ריב ולא יוליד בדרך המחלוקת שתמיד עושה פרי ומתרבה, על זה אמר 'אל נא תהי מריבה' לשון נקבה, באשה המולדת פרי מפרי, ודי בזה שהתחיל הריב, יהיה בזכר שאינו מוליד... עכ"ל.

וזכר ביאר כן ב'תורת משה' להאלישיך הקדוש, דצ"ב, מהו שאמר אברהם 'אל נא תהי מריבה', והרי כבר התעורר

ובזה יתפרש מה שמצינו שהקב"ה מחבב את הכוכבים, וכמו שכתב רש"י (שמות א א) על הפסוק 'ואלה שמות בני ישראל' בזה"ל, אף על פי שמנאן בחייהן בשמותן חזר ומנאן במיתתן, להודיע חבתן שנמשלו לכוכבים, והרי שבא הכתוב להודיע חיבתן של ישראל עד שנמשלו לכוכבים, ומכאן תלמד עד כמה חיבה יש לכוכבים עצמם... וצריך ביאור במה זכו הכוכבים להתחבב כ"כ אצל המקום ב"ה, מה מעלה יש בהם, אלא שהקב"ה אוהב ביותר ומחבב את מי שמפייס דעתו של הזולת...

לב. בא וראה עד כמה צריך להיזהר בכבוד הבריות שלא לביישם ושלא להכלימם ח"ו, וכך כתב ה'אור החיים' הק' זי"ע בפסוק (יב א) 'ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך', שהקב"ה רצה שאברהם יצא לבדו מבית אביו מבלי שיצטרף עמו אחד מבני משפחתו, אכן 'לוט דבק עמו וכו' ולא דחפו (אברהם) עד שימצא המצאה שלא יכלימהו'. ומוכיח זאת כי תיכף לאחר שרבו רועי אברהם עם רועי לוט אמר לו אברהם 'הפרד נא מעלי', ולכאורה נשגב מבינתו להבין כיצד הרחיקו אברהם כ"כ, 'אלא לצד שהיה חושב מחשבות להפרידו כדבר ה' לזה תיכף במוצאו סיבה דחפו בב' ידים, וראיתי לחזק פירוש זה גם כן ממה שאמר הכתוב (יג יד) 'וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו שא נא עיניך, מאמר זה יוכיח כי יושב ומצפה היה ה' מתי יפרד לוט להראותו את הארץ שאמר לו בתחילת דבר אליו - אשר אראך, ולא הראהו עד עתה שנפרד לוט, והוא מאמר ראשון לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אז אראך'. והדברים מבהילים לכל המתבונן בהם, שהקב"ה אמר לו שיצא מכל בית אביו וגם מבטיחו טובות לרוב, ואעפ"כ, לא עשה כן אברהם בכדי שלא לבייש את לוט, והגם שמשום כך לא זכה שיתראה אליו ה', ולא יקיים לו את הבטחתו 'אשר אראך', אך כל זאת היה שווה לאברהם להפסיד - העיקר שלא לבייש את הזולת.

לג. עפ"י דבריו מבארים את מאמר חז"ל (קה"ר ז כג, וכע"ז נדרים מא). 'דעת קנית מה חסרת', כי בהוספת אותיות 'מה' על 'ריב' נעשה 'מריבה', ומי שקנה דעת ומבין

באר הפרשה - פרשת לך לך

דברי ריבות בשעריהם וכמפורש בכתוב (פסוק ז) 'ויהי ל' ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לומ', אלא שעד עתה היה רק 'ריב', וביקש אברהם שה'ריב' לא יהפך ל'מריבה' הפרה ורבה והולכת ומתפשטת לה.

יה"ר שיקבץ נדחנו מארבע כנפות הארץ, ולא ישמע שוד ושבר בגבולנו, אך טוב וחסד ברחמים מגולים בביאת גוא"צ בב"א.

וכך הם פני הדברים, כי פעמים רבות מתגדלת המחלוקת באופן שאילו היו זוכרים את תחילת שורש המחלוקת

את גודל ההפסד היוצא מתוך כל מחלוקת, מיד בתחילת ה'ריב', הרי הוא מחסר את האותיות מה, ומונע מה'ריב' להיפך ל'מריבה', ולכן אמרו (חולין פט.) 'כל הבולם פיו בשעת מריבה כתולה ארץ על בלימה', אפילו שכבר היה 'שעת ריב' - וכבר החלה המחלוקת לחולל שמות, הרי הוא עוצרה מיד בכל כוחו, ומקיים את העולם שישאר על מקומו, וזהו 'על בלי-מה'.

לד. ואילו הרה"ק האגרא דכלה' דורש בלשון 'ויהי' שהוא מלשון 'וי היה', וכלומר 'וי היה על עסק המריבה, כי בכל מקום שיש מחלוקת הוא ווי, ובהיפוך במקום

השלום - שמחה וחדוה', ודבריו הקדושים אינם צריכים שום תוספת וביאור... לה. שאול נשאל הרה"צ רבי אשר פריינד זצ"ל מאחד מתלמידיו, נקלעתי לסכסוך בענייני ממונות, האם כדאי לי לתבוע אותו בבית דין, או שעדיף שאוותר על כל התביעות שיש לי עליו ולהפסיד אותו הממון, ענהו רבי אשר זרוק מיד את כל הטענות ותוותר לו. הוסיף ר"א לומר לו, אילו יעמדו בפניך שתי ברירות, להיכנס למחלוקת או לרוץ אל הכביש כשממולך משאית (טראק) דוהרת על מאה קמ"ש (62 מייל) - עדיף שתקפוץ לכביש מאשר להיכנס למחלוקת, כי למשאית יש ברקסים (מעצורים) אבל מחלוקת בוודאי הורגת (מעט מן האור - ספינקא).

לו. נוראות כתב הרה"ק ה'חזוה' מלובלין זי"ע טוב להיות בשלום עם חבירו הגם שהוא בשקר, מלהיות במחלוקת עם חבירו הגם שהוא באמת (אור הנפלאות כת,

הובא באבני זכרון ערך מחלוקת).